



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Reverentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

1. Pater, ergo ut erat vir prudens, ac summi iudicis meritor, quid tibi factu opus esset, quod amplecti, ac amare puerulo posset, diu, nocturne mente volvere. Adebat per ea tempora Panormi vtr. omni scientia prudentissimus, ac praesertim casuum conscientia, hoc Theologia moralis peritiam insignis, Hierotheus, eiusdem Platonis per familiaris, universaeque ejus familiae, sapientia quam dici potest, charus, quocumque saepe colloqui, eundemque saepe domi, ac ruri apud se habere blugenes consueverat. Quare hunc semel enixe obtestatur, ut Policratem Hispanicam professionem virgenter, sua in adolescentem auctoritate, compesceret; ea occasione ejus pravae mores, quibus praesertim patris, usque ad infamiam lacebat, aliqua ratione corrigeret. Is mandatum non recusans, Policratem in secreto cubiculo forte otiantem, sic folio aggreditur.

§. II. A filio quid Parentibus debeatur.

1. Fili (nam te filium quem in Domino ab infantia paravi, non gratis compellabo) ut quid tanta contra tuos amantissimos parentes perverbia? Docebo te brevibus, quid filius debeat Patri: tria videri. Amorem, Reverentiam, & Obedientiam: ut quid denique te nunc velim exposcere, manifeste concludam. Haec Policrates praeservantia, quam Hierotheo gerbat. Sed quia erat curiosus, acutoque ingenio, sic respondit: Amabit mihi ista Theologia moralis praesentio, Pater: Verum oppugno, si per te mihi licebit, quae contra meam Hispanicam professionem disputaveris, & expungam fortassis: huc enim tua oratio tendit, ut video, Agg, quod proposuisti, aggreditor: ego expeditis auribus ex reverenti officio tibi de his, quaecumque attuleris, excipiam Tum Hierotheus:

Amor.

1. Amet filius parentes. Primò, Dilectione interna, ut ut eos nunquam odio habeat, neque illis malum aliquod notabile animae, vel corporis inferendum exoptet. Si scias in te non modica faxis, peccabit mortaliter, te, nobisque hanc circumstantiam, utpote constituentem periculum impietatis speciem, in Confessione, ut recte monent Doctores, patefacere. Legem nostrum opus de Conf. l. 2. c. 9. §. 1. & in edit. Panormi, anni 1649. & benignius ibidem, c. 7. n. 48. vers. dices.

2. Praeterea amet, & amore externo. Hoc est, Obsequium filius signa benevolentiae aeterna parentibus ostendere.

3. Quapropter qui durè, vespere cum iis notabiliter ageret, colere sperneret, vel ad non vulgarem delictum compelleret; lethaliter peccaret, ex Sylvestro, 2. filij quast. 22. c. Navarro, c. 14. n. 12. in summa, cui adde Bon. circa 4. Decal. praec. d. 4. q. unica. p. 3. n. 3.

4. Tertio, In spiritali necessitate illis opuletur. Si filius ergo negligat, ut in articulo mortis Pater, Materve Exomologestis Sacramentum suscipiant; si prohibeat, ne necellarium coram testamentum; si eos abducatur, ne quid rationi consonum pauperibus, vel operibus pro salute animae relinquant, in mortale crimen ex sententia ejusdem Navari ibidem prolabitur. Si enim pleraque ex his salutis proximorum debemus, quid non debemus Patri?

5. Pari modo huc reduce obligationem filiorum in adimplendis quamprimum, quae sunt in Testamentis à parentibus disposita circa res alienam, vel legata: imò hæc absque causa, notabili temporis intervallo differre, piaculum esse mortale, meritò docet idem Navar. ibid. num. 15. citans Antoninum.

6. In eo est difficultas: an si Pater nulla bona relinquit filio, teneatur filius ex suis propriis bonis solvere debita: mutuum, v. g. pecuniam acceptam à Patre, & eam quidem potissimum, quæ expensa fuit pro alimentis ejusdem filij; Lis hæc vertitur inter Intrinsecos:

Et tamen nequaquam obligari, quia mutui repetendi obligatio est personalis, constanter affirmo. Ita Dec. in l. si cum servum, n. 1. ff. si certum petatur, & ibi Alc. n. 27. alia iura citans. Cum enim filius nomine suo pecuniam illam nequaquam susceperit, nihil omnino debebit, & ulterius, quoad pecuniam susceptam pro filij alimentis, in quo major viget difficultas, est: quia Pater tenetur alere filios, atque hi jus habent adversus Patrem exposcendi alimenta: nam propterea mutuum illud à genitore accepim, semper cadat contra genitorem; adversus filios, nunquam.

Quemadmodum enim deficientibus viri bonis, vxor regulariter non tenetur ex suis dotalibus debita viri solvere. Ita Sanch. lib. 9. de Matr. d. 4. n. 29. vbi n. 30. afferitur quidam casus, in quo tenetur vxor: debita, inquam, etiam ad ipsammet vxorem, & ad familiam alendam contracta, quia utramquam alere marito incumbit, non vxori: Ita profectò in casu proposito, si pari ratione bona paterna non supersint.

8. Neque opponas cum nonnullis; legem, in qua sancitur: si quis rem alienam acceperit, & res illa in utilitatem alterius fuerit conversæ, teneri hunc tertium ad solutionem; si is qui accepit, solvendo non fuerit. Ita Iason leg. his solis, ff. de cond. indebit. n. 2. Rom. in singul. 220. Ne opponas, inquam: id enim estlo veritatem habeat, si quando hic tertius accepit ex causa lucrativa; non verò, si onerosa: At filius alimenta ex causa onerosa conquisivit; quia ipsi omnino à Patre debebantur.

9. Sed quid, si Pat. er alia bona reliquit filio vincula (v. g. majoratum) quæ jam apud filium extent, debebitne filius ex his, vel horum fructibus solvere Patris debita? Respondeo: si debita sint contracta ab eo, qui instituit vinculum, & quidem antequam vinculum instituerit, certum est filium debere, non autem, si post vinculum jam factum irrevocabile: ne item, si debita sint contracta ab majoratus possessore, qui institutor non fuit. Horum rationes lege apud Sanch. in conf. tom. 2. l. 4. cap. 1. dub. 3. i. l. i. conf. ultos ab eodem citatos: nam Bonacinam tom. 2. circa 4. dec. praec. d. 6. quast. unica. part. 4. n. 10. afferentem Azor. & Filiucium in quo ex dictis discrepantes nequaquam sequor.

10. Quarto denique, subveniant in necessitate corporali, quantum vires sufficiunt, Parentibus filij. Quare, si Pater infirmus est, si carcerem detrusus, si mente captus, si extrema, vel gravi necessitate pressus, debet filius quæ opus erunt, porrigere, curare ut liberetur, eidemque etiam ex proprio peculio providere. Ita Navar. in sum. c. 14. n. 12. & 13.

11. Illud fateor ex Navarro, ibid. non obligari filium aliis carentem bonis, artem suo statui indecentem exercere, quò patrem alar: quia ejusmodi incommodum meritò filium excusabit: ut item assero, teneri filium Parentis necessitati subvenire, tametsi Parens esse sibi subsidio posset exercitatione alicuius artis, minus suo statui concedentis: ad id enim esset nimis durum, obligare Patrem, dum prognato gaudet; qui alia via sublevare cadētem possit. Colligitur ex S. Thom. 2. 2. q. 101. art. 1. Ang. conf. 85. n. 3. & colligitur ex l. si cur. ff. de oper. libert.

Reverentia.

12. Verum, revertamur ad id, quod secundo loco proposuimus à filio deberi parentibus, nempe Reverentiam. Primò enim, si filius parentem percutiat, etiam si percussio sit levis, ex Navar. in summa, cap. 14. num. 12. imò secundum aliquos, etiam si solum attollatur manus ad verberandum, piaculum mortale committit. Ita Bon. 1. 2. circa 4. decal. praec. d. 6. q. unica. p. 2. n. 4.

13. Secundo, si deliberatè maledicat parentibus, sive superstitibus, sive jam fato sublati; vel eos contumeliis afficiat.

14. Tertio, si eosdem parentes alicuius criminis, quamvis crimen verum sit accusare, non dubitet; mortaliter item delinquit: quia ratione tamen in hoc posite,

mo capite, excipiat casus læsæ Majestatis divinæ per hæreticum, vel humanæ per conspirationem adversus Principem; cùm sint delicta minus frequentia, super sedeamus nunc dicere, & scribentibus de hoc Argumento, libentes relinquamus. *Leg. Azor. p. 2. lib. 2. cap. 2. quest. 13.* & deinceps Navarr. *l. c. n. 12. alioque.*

15. Quid, si Princeps det liberam facultatem occidendi proscriptos à patria, licetne filius patrem occidere poterit?

Respondeo: Nonnulli Iuriconsulti posse contendunt Ita Bartol. in l. si adulter. §. libero ff. de adulter. cum in instit. de actionibus, §. Rursus, n. 22. apud Dicastill. *mox citandum*, tum quia filius debet alimenta negare Patri proscripto; ergo & poterit occidere: tum quia sicubi adsunt leges, ut qui proscriptos occiderit, certam mercedem consequatur: à cuius consecutione non excluduntur filij.

16. Sed profecto pro hac sententia nec ego, nec Covarr. de Mat. c. 7. §. n. 5. Dejus, in cap. 5. qua. Eccl. num. 4. de cons. alique, suffragium dabimus: quia id graviter, atque adeo mortaliter repugnat cum charitate, & pietate, quæ filius debet patri amplecti: lege Dianam p. 8. r. 7. ref. 42. & Iulium Clarum apud Dicastillum *mox citandum*; leges verò illæ, quæ filium non excipiebant, merito jam del. n. re, quia impiæ sunt: ut & impietate esset, denegare alimenta patri proscripto. *Leg. Layman. l. 5. sect. 5. r. 3. p. 3. c. 2. num. 2.* & lege item quæ mox dicemus §. 6. qui hanc nostram sententiam extendit etiam ad parentes respectu filij, & ad uxorem respectu mariti, &c. Quod si pater sumeret arma contra Patriam, vel Principem, vel sit, ut loquimur, captivus violatores, quem alicubi numerari audio inter rebelles primi capitis, utpote admodum Reipub. ac Principi nocentem; prohibeo quidem filium, ne patris alimenta ministret, id enim quid negativum est: At positivè interficere præcipere non audeo: quærat alia via, quæ illud Communitatis publicum malum averti possit. Quid, si pater nullâ vi possit ab armis contra patriam averti? occidatur, inquit Dicastillus, l. 2. de inst. r. 1. d. 10. dub. 1. num. 13. propter bonum universale Rep.

17. Quod denique, contra reverentiam filialem peccaret filius, si recognoscere, ut notat Azor. p. 2. lib. 2. c. 2. §. 10. ex contemptu nollet patrem, ob ejus paupertatem: At si non ex contemptu, sed ad vitandum aliquod incommodum, aut erubesc. entiam, certè, quia non esset injuria directa in patrem, à mortali culpa (sic puto) esset excusandus.

Obedientia.

18. Superest obedientia, quæ parentibus debetur. Primò in iis, quæ spectant ad bonos mores. Quare præcipienti patri, ne filius scortetur; ne ludis prohibitis vacet, ne noxias familiaritates foveat; si is minus obediat, mortale peccatum committet: ex Sancto Thoma 2. 2. q. 104. art. 5. speciatim in confessione declarandum. Ita Arag. 2. 2. quest. 62. art. 3. d. 1. ad 2. Angelus v. Filius, n. 29. Præcipienti, inquam: nam si solum interposita fuerit, quamvis replicata admonitio: ipsa inobedientia mortalis non erit. Secundo, in iis, quæ parentibus obstringitur filius, quæ ad domus gubernationem pertinent: sub culpa gravi in rebus gravibus, præsertim, si accedat contemptus, vel pertinax obstinatio; sub veniali, in levibus.

19. Ex quo complexionem contra te sic instituam, Policrates: Si in iis, quæ ad familiæ gubernationem graviter pertinent, obligatur filius parentibus morem gerere: qua fronte tu deferere atque in exterarum nationes, contra eorundem replicata imperia, te conferre, ingratus audebis?

20. Ad hæc Policrates, qui egat, ut modò innui, ingenio, ac varietate loquendi promptus; præmissa non vulgari officiosorum verborum insinuatione, sic interrogat: Inquiri, Pater sapientissime, An peccet filius ætate jam grandior, causis instructus vehementibus, præ-

sertim ad solidam animæ suæ salutem pertinentibus parentibus verò de familiæ nullum inferens detrimentum si à domestica consuetudine, postulat ut sit est, à patre veni, quamvis minus impetrat, atque inquam, peccet si domo discedat? Non peccaturum, respondit Hierotheus: tunc enim filius, tam multa adiuncta congerat quæ certa supponis, suum majus bonum (multoque magis, si de æterna agatur salute) ex quo patris sententiæ præponere legitime valet. Teneo igitur te, (substantia adolescens) teque pronuntio meis consiliis assensurum. Tu non ignoras; ego invitatus (alium hic suspensum traxit Policrates) experior mores pervicaces meos non certè erga alios, in quorum gratiam liberalem me, atque verbanum ingenium habere animadvertit, ne teo qua sanguinis disunctione insolenti adversus Parentem meum Plutogenem. Sapissimè enim, data vel levissima occasione, in illum vehementer indignor, imò per meum gravissimum scelus) erubescit, sed ignoscere fateor) injuriis illum aggredi, atque oblatine la-cessere non dubito. Quæ turbatione familiæ, etiam inter edendum, etiam inter domesticos consanguineorum, familiarumque convivium; quæve malo exemplo tu, Pater, in universum ex vicina norunt. Remedium tantis malis cum naviter exquirerem, dum cum ipso in eadem domo versar, invenire datum non est. Oppugnant naturæ semel, vel bis, te cum victoria opponis; sæpe, vel semper id moliaris occumbes. Quid ergo? Heu fugi non jam crudeles, sed natales terras fuge litus amarum, an mihi etiam litus amarum? Domo exire juvat, reverentiam quam patri debeo, sic melius præne fecim: nihil convitiando absens, quam coram, semper in contumelias incidendo. Deinde, familiam nostram (quod Deo optimo acceptum referre grati debemus) ita patre, matre, germanoque fratre solertissimo ornata constat, ut nihil proflus detrimenti et mea absentia passura sit. Quamobrem ergo me crimine condemnas? præsertim cum ex hac professione, quamplura sperem exorare à Rege, ad splendorem familiæ nostræ ad amplificandas fortunas, ad sororum mearum nobiliora matrimonia conquiendâ. Hæc, & alia similia, ita diserte, & cogitate congestit adolescens, ut Hierotheus non modò illum ab omni proflus peccato vindicaverit, sed se futurum intercessorem apud Plutogenem, pro ejusmodi discessu, receperit. Tum consueti verborum urbanitate ultro, citroque habitata, cubiculo discessit ad patrem; qui exoratus tandem per Hierotheum, sub eundem ferè mensem, & quidem optimo eventu, ut deinde rescivimus, Policratem libens, volensque dimisit.

§. III. An invitatus parentibus Maritimum inire filius liceat.

ET jam instabant Paschales Feriæ, atque ad præsentia peccata, sacræque synaxis suscipiendam confluebant in templum frequentes de more Fideles, cum Plutogenes Hierotheum convenit, precaturque, ut sacro illorum dierum tempore Aloysiam filiam à proposito nuptiarum illarum deterreret. Spondit is operam suam: nec multò post puella, amita, & consuetis pedissequis associata, armæ labes depositura, ad Hierotheum suum, familiæque, à confessionibus, accessit; qui illam præveniens: secum inquit, antè breviter agam, quàm peccata pascere aggrediari; quid scilicet in assumendo statui tibi liceat, vel congruat expositurus. Vix his auditis, præsensit Aloysia, quò tenderent ejusmodi verba, Et, o Pater, respondit, quàm gratè antevertis desiderium meum, quo jam idem à te la-citari non multò antea proposueram? Neque enim apud parentes meos ex summo animo dixi, quod de illo juvene ad tuas aures fortè pervenit, sed potiùs, ut eos oscitantes ad modico, ac justo matrimonio collocandam, excitarem: me, inquam, annum jam vigesimum sextum agentem, nec à Deo impulsam (sic ipsi placet)